

СВЕТОВНИТЕ РЕКОРДИ В ЛЕКАТА АТЛЕТИКА

Чавдар Н. Стойчев

WORLD RECORD IN ATHLETICS

Chavdar N. Stoychev

ABSTRACT: Over the past two years seen a huge doping scandal in athletics. He raised debate whether to stay current world records or they need to be reset. In this report, we will present both viewpoints and we will look at and analyze world records in Olympic disciplines.

KEY WORDS: athletics, world records, doping.

Изследването е финансирано по проект № РД-08-89/03.02.2017 г. от параграф на фонд „Научни изследвания“ на ШУ „Епископ Константин Преславски“.

Лека атлетика – кралицата на спортовете. Тя е смятана за основния спорт в човешката история. Първите лекоатлетически прояви при човека могат да се търсят в най-дълбока древност. Още с появата си на света човек започва да ходи, да бяга, да скача, да хвърля. Тези умения са били в основата на неговото съществуване – прехрана и оцеляване. В този етап от развитието си лекоатлетическите упражнения са били свързани с непосредствения живот и трудовата дейност на човека. В своето ежедневие той трябва да се придвижва бързо и безшумно, понякога на огромни разстояния, да прескача препятствия, да си служи с елементарните уреди на своето време – камък, копие, дърво и др.

Сведения за първи състезания по бягане и хвърляне на копие датират от древна Месопотамия (4500 – 2300 г. пр. Хр.), но съвременната лека атлетика започва своето утвърждаване през втората половина на XIX в.

Първите състезания са проведени в гр. Ръгби, Англия през 1837 г. По-късно – и в други английски градове – Итън, Оксфорд, Кеймбридж, Лондон. Водеща роля за популяризирането на леката атлетика играят университетските градове Оксфорд и Кеймбридж, провели първото състезание помежду си през 1864 г. /2/.

Съвременните Олимпийски игри са основен фактор за популяризирането и развитието на леката атлетика. Те се възстановяват по идея на Пиер де Кубертен от 1892 г. На първата съвременна Олимпиада (1896 г.) са включени 12 дисциплини. От 1928 г. (Амстердам) в програмата на игрите са включени и жените. Днес олимпийска атлетическата програма включва 47 дисциплини, 24 за мъже и 23 за жени. Единствената дисциплина, в която жените не се състезават, е 50 км. спортно ходене.

През 1912 г. е учредена Международна аматьорска лекоатлетическа федерация (International Amateur Athletic Federation - IAAF). Учредяването става в присъствието на 27 делегати от 17 страни в Стокхолм. Тя е призвана да ръководи и организира лекоатлетическите прояви в международен план, както и да разработва и утвърждава уставите, правилата и календарите за провеждане на международни състезания. През 2001 г. тя премахва думата „аматьорска“ от името си (International Association of Athletics Federations - IAAF). Към момента над 210 страни членуват в тази лекоатлетическа общност.

За съжаление спорта, известен със своята неподкупност, с чистотата на правилата, с точния критерий за победител и победен, беше дискредитиран от огромен допинг скандал. През месец август 2015 г. немският канал ARD гръмна с разследването за системна употреба на допинг сред атлетите. В разследването става ясно, че от всички атлети, които са спечелили медали на Олимпийски игри и Световни първенства от 2001 до 2012 година една трета са дали проби, които са били подозрителни. Въпреки съмнителните проби, на никой от тези атлети не

бяха отнети медалите. Основните обвинения бяха свързани с руските и кенийските лекоатлети на средни и дълги дистанции.

Скандалът с руските лекоатлети беше огромен, а след поредица разследвания стана ясно, че те системно са взимали допинг под натиск на своите треньори.

Вследствие на тези разследвания Русия беше изключена от международната атлетика през ноември 2015г., когато доклад на независима комисия на Световната антидопингова агенция (WADA) установи държавно организирана и спонсорирана схема за прикриване на положителни допинг проби.

През началото на 2016г. Международната федерация по лека атлетика (IAAF) публикува списък с руските спортисти, които нямат право да участват в международни турнири по време на дисквалификацията на руската лекоатлетическа федерация. Списъкът включва 4027 спортисти, сред които са и лидерите на националния отбор на страната в този спорт. Забраната за международно участие на руските лекоатлети ще остане в сила и през 2017г.

Всичко това доведе до предложение за анулиране на рекордите в леката атлетика. През 2016г. президентът на Асоциацията на спортните журналисти (AIPS) Джани Мерло изпрати отворено писмо до президента на Международната асоциация на атлетическите федерации (IAAF) Себастиан Коу, в което предлага анулиране на световните рекорди в атлетиката и ново начало.

В писмото си Джани Мерло обръща внимание и на пейсмейкърите, още наричани "зайци" в средните и дългите бягания, които са позволени във всички турнири без световните първенства и олимпийските игри. „Сега е почти невъзможно да се постави световен рекорд по време на олимпийски игри или световно първенство - единственото изключение беше на 800 м на игрите в Лондон. В момента имаме два различни свята от техническа гледна точка от 800 м нагоре в зависимост от това дали състезанието е Диамантена лига или Световни първенства и Олимпийски игри. В първия пейсмейкърите са позволени, докато на най-важните състезания не са“ /7/.

Това предложение бе подкрепено от шефа на британската атлетическа федерация Ед Уорнър. Според него това ще спомогне за постигането на „нова ера“ на лоялна конкуренция. По думите на Уорнър президентът на IAAF Себастиан Коу също поддържа предложението да бъдат анулирани досегашните световни рекорди, но Коу е за зачеркване само на няколко от световните рекорди, които според него са „подозрителни“ (рекордите на 200м. и 400м. – жени) /3/.

Председателят на БОК и настояща световна рекордьорка в скока на височина Стефка Костадинова излезе с официална позиция срещу идеята за анулиране на всички световни рекорди в атлетиката:

„Смятам предложението за анулиране на всички световните рекорди в атлетиката за несериозно и погрешно. То е некоректно към тези, които честно и абсолютно лоялно са постигнали своя връх в кариерата, който е и връх в човешките постижения. Жена е скочила 209 см на високо, друга е скочила 208 в зала – защо това трябва да се забрави и анулира без причина? Същото се отнася и за рекордите на Сергей Бубка, на Юсейн Болт...“

Освен това, ако се вземе подобно решение сега, какво гарантира, че след година-две някой няма да поиска ново "нулиране" със същите мотиви.... Засилените напоследък мерки срещу употребата на допинг не се основание да се зачеркне всичко случило се досега в историята. Да – за доказаните нарушения и прегрешилите нека има санкции и анулиране, но защо трябва да страдат и останалите?“ /5/

Против зануляването на рекордите се обяви и звездата на леката атлетика Юсейн Болт. Той коментира темата по следния начин: "Когато видях отчетите на Световната антидопингова агенция, в мене нахлу чувството на отвращение. И смятам, че беше свършена доста качествена работа по изчистването на нашия спорт. Но за мене, ако бъдат занулени рекордите, това ще бъде още по-лошо и ние сега само се надяваме, че такава стъпка няма да бъде предприета“ /8/

В началото на тази година (2017) Международната федерация по лека атлетика (IAAF) изпратиха следния официален отговор до президента на Асоциацията на спортните журналисти (АИПС) Джани Мерло:

„Разбираме разочарованието и "съмненията към миналото", които вие подчертавате. Знаем, че в миналото различни системи са създавали атлети, които вероятно не са постигали рекордите „честно“. Но това е нещо много различно от наказването на чисти атлети, които са чупили световните рекорди с упорита работа и отдаденост в младостта си, с чисти треньори и чисти федерации“ /6/.

Нека сега разгледаме световните рекорди, предизвикали този дебат. Поради ограничения обем на доклада ще представим рекордите само в официалните лекоатлетически дисциплини на открито. Към месец март 2017г. признатите световни рекорди от IAAF са представени на Таблици 1 (мъже) и 2 (жени) /4/.

Таблица 1. Световни рекорди– мъже (март 2017)

Дисциплина	Рекорд	Атлет	Националност	Дата	Място
100 м	9,58 сек.	Юсейн Болт	 Ямайка	16 август 2009	 Берлин, Германия
200 м	19,19 сек.	Юсейн Болт	 Ямайка	20 август 2009	 Берлин, Германия
400 м	43,03сек.	Уейд ван Никерк	 ЮАР	15 август 2016	 Рио де Жанейро, Бразилия
800 м	1:40,91	Дейвид Рудиша	 Кения	9 август 2012	 Лондон, Великобритания
1500 м	3:26.00	Хишам Ел Геруж	 Мароко	14.07.1998	 Рим, Италия
5000 м	12:37,35	КененисаБекеле	 Етиопия	31 май 2004	 Хенгело, Нидерландия
10 000 м	26:17,53	КененисаБекеле	 Етиопия	26 август 2005	 Брюксел, Белгия
Маратон	2:03:23 ч.	Уилсън КипсангКипротич	 Кения	29.09 2013	 Берлин, Германия
3000 м стипълчейз	7:53,63	СаифСааедШахеен	 Катар	3.09.2004	 Брюксел, Белгия
110 м с препятствия	12,80 сек.	Арис Мерит	 САЩ	7.09.2012	 Брюксел, Белгия
400 м с препятствия	46,78сек.	Кевин Йънг	 САЩ	6 август 1992	 Барселона, Испания
Висок скок	2,45 м	Хавиер Сотомайор	 Куба	27 юли 1993	 Саламанка, Испания
Овчарски скок	6,14 м А	Сергей Бубка	 Украйна	31 юли 1994	 Сенстриере, Италия
Дълъг скок	8,95 м	Майк Паулъл	 САЩ	30.09.1991	 Токио, Япония
Троен скок	18,29 м	Джонатан Едуардс	 Великобритания	7 август 1995	 Гьотеборг, Швеция
Тласкане на гюле	23,12 м	Ренди Барнс	 САЩ	20 май 1990	 Уестууд, САЩ
Хвърляне на диск	74,08 м	ЮргенШулт	 ГДР	6 юни 1986	 Нойбранденбург Източна Германия

Хвърляне на чук	86,74 м	Юрий Седих	 СССР	30 август 1986	 Щутгарт, Германия
Хвърляне на копие	98,48 м (Нов)	Ян Железни	 Чехия	25 май 1996	 Йена, Германия
	104,80 м (стар)	УвеХон	 ГДР	20 юли 1984	 Изт. Берлин, Източна Германия
Десетобой	9039 т	АштънИтън	 САЩ	22-3.06.2012	 Юджийн, САЩ
20 км ходене (шосе)	1:17:16 ч.	Владимир Канайкин	 Русия	29.09.2007	 Саранск, Русия
50 км ходене (шосе)	3:32:33 ч.	Йохан Диниз	 Франция	15 август 2014	 Цюрих, Швейцария
4 x 100 м щафета	36,84сек.	Неста Картър Майкъл Фрейтър Йохан Блейк Юсейн Болт	 Ямайка	11 август 2012	 Лондон, Великобритания
4 x 400 м щафета	2:54,29	Андрю Валмон КинсиУатс Бъч Рейнолдс Майкъл Джонсън	 САЩ	22 август 1993	 Щутгарт, Германия

Таблица 2. Световни рекорди– жени (март 2017)

Дисциплина	Рекорд	Атлет	Националност	Дата	Място
100 м	10.49 сек.	ФроланГрифитДжойнър	 САЩ	16.07.1988	 Индианополис, САЩ
200 м	21.34 сек.	ФроланГрифитДжойнър	 САЩ	29.09.1988	 Сеул, Южна Корея
400 м	47.60 сек.	Марита Кох	 ИзточнаГермания	06.10.1985	 Канбера, Австралия
800 м	1:53.28	ЯрмилаКратохвилова	 Чехо-словакия	26.07.1983	 Мюнхен, Западна Германия
1500 м	3:50.07	ГензебеДибаба	 Етиопия	17.07.2015	 Фонтвил, Монако
5000 м	14:11.15	ТиренешДибаба	 Етиопия	06.06.2008	 Осло, Норвегия
10 000 м	29:17.45	АлмазАяна	 Етиопия	12.09.2016	 Рио де Жанейро, Бразилия
Маратон	2:17:42 ч.	ПаулаРадклиф	 Великобритания	17.04.2005	 Лондон, Великобритания
3000 м стипълчейз	8:52.78	РутДжебет	 Бахрейн	27.08.2016	 Сен Дени, Франция
100 м с препятствия	12.20 сек.	КендраХарисън	 САЩ	22.07.2016	 Лондон, Великобритания
400 м с препятствия	52.34 сек.	ЮлияПечонкина	 Русия	08.08.2003	 Тула, Русия
Висок скок	2.09 м.	СтефкаКостадинова	 България	30.08.1987	 Рим, Италия
Овчарски	5.06 м.	ЕленаИсинбаева	 Русия	28.08.200	 Цюрих, Швейцария

скак				9	
Дълъг скак	7.52 м.	ГалинаЧистякова	 СССР	11.06.1988	 Ленинград, СССР
Троен скак	15.50 м.	ИнесаКравец	 Украйна	10.08.1995	 Гьотеборг, Швеция
Тласкане на голе	22.63 м.	НаталияЛисовска	 СССР	07.06.1987	 Москва, СССР
Хвърляне на диск	76.80 м.	ГабриелеРайнш	 Източна Германия	09.07.1988	 НойбранденбургИзточ на Германия
Хвърляне на чук	82.98 м.	Анита Влодарчик	 Полша	28.08.2016	 Варшава, Полша
Хвърляне на копие	72.28 м.	БарбораШпотакова	 Чехия	13.09.2008	 Щутгарт, Германия
Седмобой	7291 т.	ДжекиДжойнър-Кърси	 САЩ	23–24.09.1988	 Сеул, Южна Корея
20 км ходене (шосе)	1:24:38 ч.	ЛиуХонг	 Китай	06.06.2015	 Ла Коруня, Испания
4 x 100 м щафета	40.82 сек.	ТианаМадисън АлисънФеликс БианкаНайт КамелитаДжетър	 САЩ	10.08.2012	 Лондон, Великобритания
4 x 400 м щафета	3:15.17	ТатянаЛедовская, ОлгаНазарова, МарияПинигина, Олга Бризгина	 СССР	01.10.1988	 Сеул, ЮжнаКорея

Според правилника, издаден от IAAF, за световен рекорд се признава всяко постижение което отговаря на следните критерии:

- Размерите на пистата и оборудването трябва да са еднакви със стандартните.
- В състезанията на шосе, разстоянието трябва да е измерено правилно и потвърдено от домакина на състезанието.

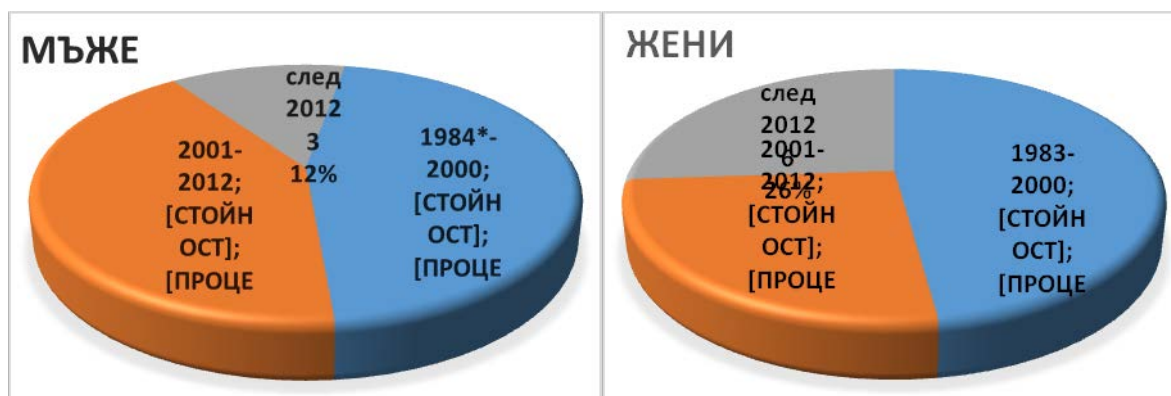
Освен дисциплините на шосе (шосейно бягане и спортно ходене), резултатите трябва да бъдат поставени в състезания в които участниците да са от еднакъв пол. Всички отбори в щафетните бягания трябва да са от една държава.

Допинг тестът след състезанието е задължителен за потвърждаване на рекорда.

В пистовите дисциплини до 200 метра и в хоризонталните скокове скоростта на вятъра трябва да не е по-голяма от 2 м/с. При десетобоя и седмобоя максималната сила на вятъра на всяко състезание е 4 м/с.

Това, което прави впечатление от представените в таблици 1 и 2 световни рекорди, е относително равномерното разпределение на тяхното поставяне по години. Причината за този подбор на годишна периодизация е споменатото разследване, довело до огромния допинг скандал и обхваща всички Олимпийски игри и Световни първенства от 2001 до 2012 година.

При мъжете: 11 световни рекорда са поставени през миналия век, 13 след 2000г. – 10 до 2012г и 3 след 2012г. (диаграма 1), а при жените разпределението е 11 до 2000г. и 12 след нея – 6 до 2012г. и 6 след 2012г. (диаграма 2).

Диаграми 1 и 2. Разпределение световни рекорди по години

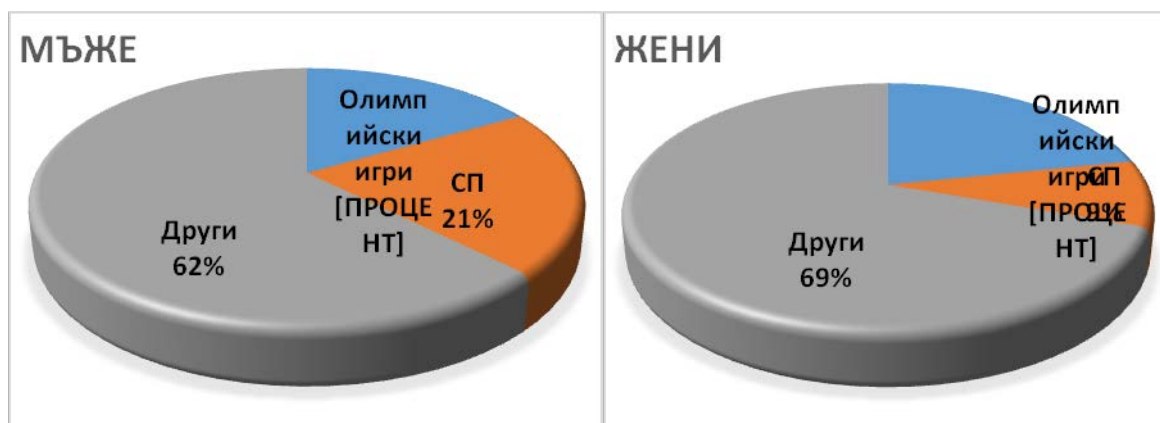
Това разпределение е един от основните доводи на привържениците на идеята за анулирането на световните рекорди. Според тях близо половината от световните рекорди (поставените през миналия век) са доста „подозрителни“. Особено тези през 80-те години, когато има явно съревнование между капиталистическите и социалистическите държави. При жените от 11 световни рекорда 10 са поставени през 80-те години. 7 от тях са на лекоатлетки от бившите социалистически държави (в това число е и рекорда на Стефка Костадинова от Рим 1987г.), а останалите 3 са на две състезателки от САЩ (Фроланс Грифит Джойнър и Джеки Джойнър-Кърси). Тези световни рекорди при жените са толкова впечатляващи, че те дори не могат да бъдат доближени от съвременните лекоатлетки.

Най-старият рекорд в леката атлетика е от тези години и принадлежи на чехословашката състезателка Ярмила Кратохвилова, която през далечната 1983г. на 26 юли в Мюнхен, Западна Германия пробягва 800м. за 1:53.28 мин.

При мъжете най-старият* рекорд е на УвеХон, който през 1984г. на 20 юли в Източен Берлин хвърля копието си на 104,80 м. След този опит се налага да бъде променен правилника на тази дисциплина, защото се създава реална опасност за състезателите извън тревната площ на стадиона. Това, което се променя, е дизайнът на копието, новите копия имат изместен център на тежестта с 4 см. напред, което води до тяхното по ранно падане и намаляване на разстоянието. Тази промяна води до нулиране на световните рекорди и след 01 април 1986г. започва отчитането на новите върхови постижения в дисциплината хвърляне на копие. Световният рекорд с новия дизайн копия е поставен на 25 май 1996г. в Йена, Германия, от Ян Железни – 98,48 м. Затова и официалния световен рекорд с най-стара дата при мъжете е на Юрген Шулт от 6 юни 1986г, когато в Нойбранденбург - Източна Германия, в дисциплината хвърляне на чук той постига 86,74м.

Интересно за нас бе да проверим колко от световните рекорди са поставени на световни първенства и олимпийски игри и колко на други шампионати (Диаграми 3 и 4). Въпрос, който повдига в своето писмо до IAAF президентът на Асоциацията на спортните журналисти (AIPS) Джани Мерло.

От 24 рекорда при мъжете 5 са поставени на световни първенства, а 4 на олимпийски игри. Нито един от тях не е на бегова дисциплина над 800м. Останалите 15 световни рекорда (включително и на средни и дълги дистанции) са поставени на други шампионати, където пейсмейкърите са разрешени.

Дијаграми 3 и 4. Световни рекорди от Олимпийски игри, Световни първенства и други шампионати

Тази тенденция е още по-изявена при жените, където почти 70% (14) от световните рекорди са поставени извън световни първенства и олимпийски игри. При тях на световни първенства са поставени 2 рекорда и двата през миналия век (единият е на Стефка Костадинова), а на олимпийски игри са поставени 5, единия от които е уникалният рекорд на 10000м на Алмаз Аяна – 29:17.45мин. (без пейсмейкър) през миналата година на игрите в Рио де Жанейро, Бразилия.

Трябва да признаем, че по отношение на пейсмейкърите Джани Мерло е абсолютно прав, въпреки че Алмаз Аяна го опроверга през миналата година. Но въпреки това от всички световни рекорди на средни и дълги дистанции, нейният рекорд е единственият поставен без някой да води през първите километри на дистанцията. Разминаването в правилника по отношение на пейсмейкърите е некоректно и както самия Мерло посочва в своето писмо: „това е като да имаме два различни регламента за футболен мач в зависимост от турнира – немислимо.“

В заключение можем да обобщим, че темата за допинга не само в леката атлетика, но и в спорта като цяло е много сериозна и през последните години особено актуална. Но въпреки че безспорно има заловени редица спортисти в употребата на забранени медикаменти, не могат всички атлети да бъдат поставяни под един знаменател и всички върхови постижения да бъдат анулирани. Все пак не всичко е допинг, трябва и голяма доза талант, какъвто безспорно притежават най-големите спортни звезди като Юсеин Болт, Майкъл Фелпс, Стефка Костадинова и всички онези спортисти, които са покорили върха в своя спорт, поставяйки световен рекорд.

References:

1. Yordanova, N. R. Atanasova., Lekaatletika. Faber, 2008.
2. Staykov, C. Lekaatletika. NSA, S. 2012.
3. http://bgathletic.com/new.php?id=17614&blog_id=&s_id=
4. https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_world_records_in_athletics
5. https://m.offnews.bg/news/Leka-atletika_18783/Stefka-Kostadinova-Anuliraneto-na-rekordi-e-nechestno-i-pogreshno_643543.html
6. http://www.dnevnik.bg/sport/2017/01/09/2896802_mejdunarodnata_federaciia_niama_namerenie_da_anulira/
7. http://www.novsport.com/news2219911_1.html?page=0
8. <http://www.sportal.bg/news.php?news=585245>

Senior Assist. PhD Chavdar Stoychev

SOCIOBRAINS

INTERNATIONAL SCIENTIFIC REFEREED ONLINE JOURNAL WITH IMPACT FACTOR

ISSN 2367-5721

JOURNAL HOMEPAGE: WWW.SOCIOBRAINS.COM

PUBLISHER: VESELINA ILIEVA

ISSUE 34, JUNE 2017

*Department "TMFV and Sport"
At Konstantin Preslavsky – Univesrity of Shumen
ch.stoychev@shu.bg*

SOCIOBRAINS